

บทที่ ๓
ผลการดำเนินงาน

๑. รูปแบบการดำเนินกิจกรรม

๑.๑ การจัดกิจกรรมเวทีอบรมสัมมนาให้ความรู้และรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทุกภูมิภาคทั่วประเทศ

คณะผู้วิจัยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ได้กำหนดการจัดกิจกรรมเวทีอบรมสัมมนาขึ้นใน ๕ ภูมิภาคทั่วประเทศ รวม ๑๒ จังหวัด คือ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ชลบุรี เชียงใหม่ ตาก (แม่สอด) พิษณุโลก ระนอง สงขลา ราชบุรี ร้อยเอ็ด ขอนแก่น และอุดรธานี การดำเนินกิจกรรมในแต่ละเวทีคณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมการอบรมสัมมนาได้รับความรู้ทั้งจากการฟังการบรรยายสิทธิต่างๆ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยมีคู่มือสิทธิประชาชน คู่มือวิทยากรเครือข่าย แผ่นพับและโปสเตอร์ประกอบ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแสดงออกโดยการร่วมแสดงบทบาทสมมติ (Play Role) จากเหตุการณ์ที่กำหนดขึ้นโดยให้สมาชิกกลุ่มผู้เข้าอบรมสัมมนามีส่วนร่วมช่วยกันวิเคราะห์ คิด และแสดงออกร่วมกัน ตลอดจนช่วยกันระดมความเห็นเพื่อเสนอแนะในเวทีอบรมสัมมนา

โดยมีขั้นตอนการดำเนิน “โครงการพัฒนาวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชนในรูปแบบ “อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” หรือ อส.สขร. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ” ดังต่อไปนี้

(๑) ลงทะเบียน

ผู้เข้าร่วมสัมมนาลงทะเบียนเข้าร่วมสัมมนาและรับเอกสาร อุปกรณ์ประกอบการสัมมนา คือ คู่มือวิทยากรเครือข่ายอาสาสมัคร สขร. ชุมชน คู่มือสิทธิประชาชน แผ่นพับ โปสเตอร์ ปากกา ป้ายชื่อ และกระดาษ A4 สำหรับเอกสารคู่มือทั้งสองรายการ พร้อมทั้งแผ่นพับและโปสเตอร์ ผู้วิจัยได้แจกจ่ายให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเพิ่มเติมตามที่คุณเข้าร่วมสัมมนาขอ เพื่อช่วยเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการต่อไป

(๒) ทำแบบทดสอบก่อนการสัมมนา (Pre-test)

ผู้เข้าร่วมสัมมนาทำแบบทดสอบก่อนการสัมมนา (Pre-test) เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิได้รู้ การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

(๓) กล่าวชี้แจงที่มาและวัตถุประสงค์

หัวหน้าโครงการวิจัยและผู้แทนคณะวิจัยกล่าวต้อนรับ แนะนำ อธิบาย และชี้แจง โครงการพัฒนาวิทยาการเครือข่ายภาคประชาชนในรูปแบบ “อาสาสมัคร สขร. ชุมชน” เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

(๔) กล่าวเปิดงาน

ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ อธิบายถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เจตนารมณ์ของการมี “อาสาสมัคร สขร. ชุมชน”

(๕) กิจกรรมกลุ่ม “สิทธิได้รู้ ใครขอได้บ้าง”

ช่วงแรก

กิจกรรมเรียนรู้ความหมายของ “ข้อมูลข่าวสาร” โดยจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำเข้าสู่เนื้อหาของความหมายของ “ข้อมูลข่าวสาร” ตามกฎหมาย กิจกรรมนี้ผู้เข้าร่วมอบรมสัมมนาได้เรียนรู้ความหมายของข้อมูลข่าวสารที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะถ้อยคำหรือตัวอักษรเท่านั้น หากแต่หมายถึงภาพวาด เส้น ลวดลาย หรือสิ่งต่างๆ ที่สามารถทำให้เข้าใจถึงความหมายได้ โดยวิทยากรให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาวาดภาพหน้าตนเองและเขียนคำลงไปในกระดาษที่มีรูปวาดนั้น โดยเขียนคำสามคำจะเป็นคำอะไรก็ได้ และวิทยากรก็ได้เก็บรวบรวมภาพวาดของผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกคน จากนั้นเอามาแจกให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาแต่ละคนโดยที่ไม่ให้ตรงกับภาพวาดตนเอง เมื่อแจกเสร็จแล้วให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาไปตามหาผู้ที่วาดภาพที่ตนเองได้มานั้นเป็นผู้ใดและคืนภาพวาดให้พร้อมทั้งทำความเข้าใจกัน

ช่วงที่สอง

กิจกรรมการเรียนรู้ว่าใคร คือ ผู้มี “สิทธิได้รู้” ที่สามารถได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อบุคคลหรือชุมชน การเข้าถึง และได้รู้ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนจะต้องมีเพื่อให้มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจดำเนินการต่อไป ดังนั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดๆ ขึ้น สิ่งสำคัญคือ ประชาชนมีสิทธิได้รู้ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม้จะไม่มีส่วนได้เสียก็สามารถขอข้อมูลข่าวสารของราชการได้ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในเรื่องดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงได้นำเสนอรูปแบบการศึกษาข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่สรุปไว้ให้แต่ละกลุ่มได้ระดมความคิดศึกษาและให้แสดงเหตุการณ์จำลองเพื่อให้แต่ละกลุ่มเข้าใจและจดจำเหตุการณ์ที่กำหนดขึ้นได้ ซึ่งในความเป็นจริงเป็นเหตุการณ์ที่ล้วนแล้วแต่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย การนำเหตุการณ์เหล่านั้นมาร่วมกันศึกษาทำความเข้าใจจึงมีความสำคัญกับประชาชน โดยปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับความรู้และสนุกสนาน มีความรู้สึกสำนึกถึงคุณค่าของสิทธิได้รู้ ในฐานะที่มีส่วนช่วยแก้ไขเหตุการณ์ของกลุ่มได้

กิจกรรมการแสดงของกลุ่มย่อยต่าง ๆ คณะวิทยากรได้แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมสัมมนาออกเป็น ๕ - ๖ กลุ่มโดยแจกข้อเท็จจริงให้แต่ละกลุ่มซึ่งแต่ละกลุ่มจะได้ข้อเท็จจริงไม่

เหมือนกัน ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับข้อเท็จจริง ระดมความคิด ออกมาแสดงบทบาทเป็นตัวละครตามข้อเท็จจริงที่กลุ่มของตนได้รับ เช่น ตำรวจ ทหาร พยาบาล ผู้พิพากษา ทนายความ ชาวบ้าน เด็ก เยาวชน พ่อค้า นายทุน แพทย์ ข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

ข้อเท็จจริงของสถานการณ์ที่แต่ละกลุ่มได้รับไปจะแตกต่างกัน ดังนี้

๑. ประวัติ ฉันทไม่ผิด (ข้อมูลประวัติบุคคล) (สิทธิคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แก้ไข)

สมศักดิ์กำลังเดินทางไปสมัครสอบเป็นข้าราชการทหาร ในระหว่างเดินทางไปเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันเกิดขึ้น มีกลุ่มชายไม่ทราบชื่อกำลังร่วมกันทำร้ายหญิงสาวอยู่ข้างถนนระหว่างทางไปสมัครสอบนั่นเอง สมศักดิ์ด้วยความเป็นคนดีอยากช่วยเหลือจึงรีบโทรศัพท์ไปแจ้ง ๑๙๑ ให้มาระงับเหตุ หลังจากนั้นสมศักดิ์จึงรีบลงจากรถและวิ่งเข้าไปช่วยเหลือ โดยใช้ปืนที่พกมาด้วยยิงขึ้นฟ้าเพื่อขอให้กลุ่มนักเลงนั้นหยุดและวิ่งหนี เมื่อกลุ่มนักเลงได้ยินเสียงปืนก็ตกใจวิ่งหนีไปหมด สมศักดิ์เข้าไปช่วยเหลือหญิงสาวแต่ปรากฏว่าเธอบาดเจ็บเป็นลมหมดสติไปแล้ว หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ๒ นาย เดินทางมาถึงเห็นสมศักดิ์กำลังอุ้มหญิงสาวอยู่จึงเข้าใจว่าสมศักดิ์เป็นคนร้ายเพราะถือปืนอยู่ในมือด้วย จึงจับตัวสมศักดิ์ไว้และพาหญิงสาวส่งโรงพยาบาล ต่อมาสมศักดิ์ต่อสู้คดีว่าตนเองไม่ได้ทำร้ายร่างกายหญิงสาว จนศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่มีความผิด จากนั้นสมศักดิ์ผ่านการสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการทหาร แต่ไม่ได้รับการบรรจุเพราะตามประวัติอาชญากรรมแล้วพบว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาแผ่นดิน จึงไม่สามารถบรรจุเป็นข้าราชการทหารได้ ทั้งๆ ที่ศาลได้พิพากษาถึงที่สุดแล้วว่าไม่ได้กระทำความผิด...

... สมศักดิ์... จะทำอย่างไร

๒. โรคภัยใคร่ก่อกวีน (ข้อมูลมลพิษจากโรงงาน) (สิทธิขอดู)

สมศรีอาศัยอยู่หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ซึ่งมีครอบครัวมากมาย อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ในช่วงเย็นของแต่ละวันชาวบ้านและสมศรีก็จะลงไปอาบน้ำที่ริมฝั่งแม่น้ำ เด็กๆ ในชุมชนก็จะกระโดดเล่นน้ำอยู่บริเวณนั้นอย่างสนุกสนาน หลายวันต่อมาสมศรีและชาวบ้านรวมทั้งเด็กๆ เกิดอาการคันตามเนื้อตัว มีตุ่มสีแดงขนาดใหญ่เต็มตัวไปหมด สมศรีจึงไปหาเพื่อนที่เป็นพยาบาลในชุมชนของเธอ พยาบาลเพื่อนเธอบอกว่าเป็นอาการแพ้สารเคมี ต้องไปรักษาที่โรงพยาบาลทันที ถ้ารักษาไม่ทันอาจกลายเป็นมะเร็งผิวหนังได้ หลังจากพาชาวบ้านไปรักษาแล้วซึ่งต้องเสียเงินค่ารักษาไปจำนวนมาก สมศรีจึงปรึกษากับชาวบ้านว่าสารเคมีน่าจะมาจากโรงงานที่ตั้งอยู่ตอนบนของแม่น้ำ เธอจึงเข้าไปขอตรวจสอบที่โรงงานว่ามีสารเคมีอะไรลงแม่น้ำ แต่เจ้าของโรงงานไม่ยอมให้เข้าไปตรวจสอบ สมศรีและชาวบ้านจึงไม่มีข้อมูลเรื่องสารเคมี ทำให้ไม่อาจไปเรียกร้องอะไรจากโรงงานได้

ถามเพื่อนๆ กลุ่มอื่นๆ สมศรี...จะทำอย่างไรได้บ้าง...

๓. ทางผ่านหน้าบ้านฉัน (ข้อมูลก่อสร้างทางหลวง) (สิทธิตรวจดู)

สมชายเป็นข้าราชการตำรวจ อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งหนึ่ง สมชายจะต้องขับรถจักรยานยนต์ไปทำงานที่อำเภอทุกวันโดยต้องไปส่งลูกๆ ไปโรงเรียนที่อำเภอด้วย อยู่มาวันหนึ่ง สมชายขับรถจักรยานยนต์ไปตามเส้นทางปกติ แต่กว่าจะไปถึงที่ทำงานไปส่งลูกถึงโรงเรียนก็สายไม่ทันเวลา เนื่องจากว่าบริเวณถนนที่ใช้เดินทางไปปกติมีรถบรรทุกขนาดใหญ่หลายคัน บรรทุกดินมาเทเพื่อก่อสร้างถนนใหม่ ทำให้การจราจรเดินทางไปมาไม่สะดวกทันเวลาเหมือนที่เคยเป็น สมชายอยากทราบว่า การสร้างถนนใหม่นี้จะสร้างไปถึงไหนและสร้างนานเท่าไร จะได้วางแผนการเดินทางให้ถูกต้อง

ถามเพื่อนๆ กลุ่มอื่นๆ สมชาย... จะต้องทำอย่างไร

๔. น้ำมาแล้ว จะท่วมไหม (ข้อมูลก่อสร้างเขื่อน) (สิทธิตรวจดู ร้องเรียน)

สมพรอาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ หาดูหาปลาขาย หารายได้เลี้ยงชีพ ส่งเงินส่งทองให้ลูกเรียนหนังสือจนมีงานทำ มีลูกสาวก็ได้เป็นพยาบาล มีลูกชายก็ได้เป็นทหาร เมื่อฤดูฝนปีที่ผ่านมาฝนตกหนักน้ำท่วมกะทันหัน ทำให้ไม่ได้ประกอบอาชีพหาปลาอยู่นาน ชาวบ้านบริเวณนั้นก็เช่นกัน หลายคนจึงปรึกษากันว่าจะขอให้ราชการมาสร้างเขื่อนเก็บน้ำ เหมือนที่ราชการเคยมาศึกษาข้อมูลไว้ เพื่อป้องกันน้ำท่วม แต่ก็กลัวว่าสร้างเขื่อนแล้วพันธุ์ปลา ปริมาณปลาที่จับในแม่น้ำจะเปลี่ยนแปลงไป และกลัวว่าน้ำจะท่วมไร่นาที่อยู่เหนือพื้นที่สร้างเขื่อน สมพรจึงอยากมีข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้ชาวบ้านตัดสินใจ

ถามเพื่อนๆ กลุ่มอื่นๆ ... สมพร ... จะทำอย่างไร

๕. ไฟฟ้ามาแล้ว (ข้อมูลก่อสร้างโรงไฟฟ้า) (สิทธิขอ ดู ธุรณ์)

สมทรงอยู่อาศัยบนพื้นที่สูง อยู่บนภูเขา ห่างไกลจากเมืองใหญ่ พื้นที่หมู่บ้านของสมทรงเป็นพื้นที่ปลูกข้าวโพดขนาดใหญ่ ปีหนึ่งๆ มีข้าวโพดเยอะมาก นายทุนที่มารับซื้อข้าวโพดก็ชอบมาที่หมู่บ้านของเธอ แต่ที่หมู่บ้านของเธอไม่มีไฟฟ้าใช้เพราะอยู่ไกลจากเมืองใหญ่มาก นายทุนซื้อข้าวโพดจึงเสนอสมทรงว่าจะเอาโรงไฟฟ้าใหม่ สามารถเอาเปลือกข้าวโพดแห้งๆ มาเผาผลิตกระแสไฟฟ้าได้ เรียกว่า “โรงไฟฟ้าชีวมวล” สมทรงจึงร่วมกับนายทุนช่วยกันหาพื้นที่ตั้งโรงไฟฟ้า และขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ สมศรีและชาวบ้านบางส่วนเห็นว่าเรื่องนี้ไม่น่าจะปลอดภัยสำหรับชุมชน เพราะกลัวโรงไฟฟ้า ดังนั้น จึงไปปรึกษากับทนายความเพื่อจะไปขอข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ เมื่อไปขอดู เจ้าหน้าที่บอกว่าให้ดูไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลที่เอกชนนายทุนมีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องได้รับอนุญาตจากนายทุนเจ้าของผู้จะสร้างโรงงานไฟฟ้าก่อน....

ถามเพื่อนๆ กลุ่มอื่นๆ สมศรี จะทำอย่างไร.....

๖. ไม่อยากมีคอนโด (ข้อมูลก่อสร้างตึกอาคาร) (สิทธิขอดู ข้อมูลส่วนบุคคล)

สมบัติทำงานอยู่เมืองใหญ่ พาพ่อแม่มาอยู่อาศัยด้วย สร้างบ้านอยู่ในเมืองและสมบัติเป็นนายทุนใหญ่มีเงินเยอะ อยู่มาวันหนึ่ง พื้นที่ข้างๆ บ้านของสมบัติจะมีการก่อสร้างขนาดใหญ่ มีรถบรรทุก เครื่องมือ และอุปกรณ์มาวางเตรียมไว้เต็มไปหมด มีรถผ่านเข้าออกหน้าบ้านจำนวนมากตลอดเวลา สมบัติและพ่อแม่ก็นอนไม่หลับ สุขภาพจิตเสีย สมบัติไปพบเพื่อนที่เป็นพยาบาล เธอบอกว่าไม่ค่อยได้พักผ่อน แล้วสมบัติก็เล่าเรื่องการก่อสร้างให้ฟัง เพื่อนพยาบาลบอกว่าบริเวณนั้นจะมีการก่อสร้างคอนโดฯ ขนาดใหญ่ สมบัติตกใจเพราะถ้ามีคอนโดขนาดใหญ่แสดงว่าจะต้องมีความวุ่นวายเกิดขึ้นเพราะคนมาอยู่เยอะมากขึ้น สมบัติจึงไปปรึกษาทนายความว่าจะขอทราบข้อมูลการสร้างคอนโด ทนายความก็พาไปขอข้อมูลจากเจ้าหน้าที่อนุญาตก่อสร้าง แต่เจ้าหน้าที่ไม่ให้ข้อมูลเพราะบอกว่านี่เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ให้ไม่ได้

ถามเพื่อนๆ กลุ่มอื่นๆ ... สมบัติ... จะทำอย่างไร..

(๖) พักรับประทานอาหารว่าง

(๗) กิจกรรมเรียนรู้ “คู่มือสิทธิประชาชน” และ “คู่มือวิทยากร อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” และกิจกรรมกลุ่ม

วิทยากรได้บรรยายถึงความหมายของ ข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลข่าวสารของราชการ หน่วยงานของรัฐ หลักการเปิดเผยเป็นหลักปกปิดเป็นข้อยกเว้น หลักการยกเว้นที่ไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ และประการสำคัญวิทยากรได้บรรยายความหมาย สารสำคัญ และตัวอย่างของสิทธิได้รู้ โดยวิทยากรได้บรรยายประกอบกับคู่มือสิทธิประชาชน คู่มือวิทยากร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการอบรมสามารถเข้าใจและจดจำไปเผยแพร่ต่อไปได้

สิทธิของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่สำคัญและวิทยากรได้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมอบรมสัมมนา โดยสรุป ดังนี้

๑. สิทธิพึงรู้ โดยดูข้อมูลข่าวสารที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา
๒. สิทธิตรวจดู โดยเข้าไปตรวจข้อมูลข่าวสารที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประจำหน่วยงานของรัฐ

๓. สิทธิขอดู โดยการยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานของรัฐ
๔. สิทธิร้องเรียน โดยการยื่นคำร้องเรียนกรณีหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และในกรณีไม่เชื่อว่าหน่วยงานของรัฐว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามที่ขอ

๕. สิทธิอุทธรณ์ โดยการยื่นคำอุทธรณ์กรณีหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งปฏิเสธไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร หรือไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสีย รวมทั้งหน่วยงานรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่หน่วยงานของรัฐนั้นเก็บไว้

๖. สิทธิคัดค้าน โดยการยื่นคำคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของตน

๗. สิทธิคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ขอแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลส่วนบุคคลที่หน่วยงานของรัฐนั้นเก็บไว้ให้ถูกต้องอยู่เสมอ และหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยต่อผู้ใดไม่ได้ หากมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือข้อยกเว้นตามกฎหมาย

๘. สิทธิศึกษาค้นคว้าเอกสารประวัติศาสตร์จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

(๘) กิจกรรมวิเคราะห์ข้อเท็จจริง และนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย

คณะวิทยากรให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่กลุ่มของตนได้รับ โดยใช้ข้อเท็จจริงจากกลุ่มอื่นๆ ที่ได้แสดงบทบาทในกิจกรรม “สิทธิได้รู้ ใครขอได้บ้าง” และนำความรู้ที่ได้จากการฟังบรรยายมาใช้วิเคราะห์ร่วมกันจากนั้นนำเสนอ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ มาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริง โดยศึกษาจากคู่มือวิทยากรเครือข่ายอาสาสมัคร สขร. ชุมชน และได้รับความรู้จากวิทยากร

(๙) พักรับประทานอาหารกลางวัน

(๑๐) กิจกรรมแนะนำเครือข่ายสังคมออนไลน์ E-mail Facebook และ Page อส.สขร.

๑. วิทยากรอธิบายทฤษฎีเครือข่ายสังคมออนไลน์

๒. วิทยากรอธิบายการนำทฤษฎีเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารของอาสาสมัคร สขร. ชุมชน

๓. วิทยากรอธิบายกระบวนการในการได้มาซึ่งระบบสังคมออนไลน์โดยการ สมัคร E-mail และ Facebook

๔. วิทยากรอธิบายตัวอย่างการใช้ Page อส.สขร. ใน Facebook เพื่อแบ่งปัน ติดตามความเคลื่อนไหว แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเครือข่ายด้วยกันเอง

(๑๑) กิจกรรมสัมภาษณ์กลุ่มย่อยและนำเสนอข้อคิดเห็น

คณะวิทยากรทำการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการอบรมสัมมนา โดยขอให้ช่วยกันตอบคำถาม ๓ ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งขอให้ระดมความคิดเห็นและให้ตัวแทนกลุ่มมานำเสนอ

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์กิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มที่.....จังหวัด.....

ความเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ข้อดี ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๑).....
.....
.....

๒).....
.....
.....

ข้อเสีย ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๑).....
.....
.....

๒).....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๑).....
.....
.....

๒).....
.....
.....

(๑๒) ทำแบบทดสอบถามหลังการสัมมนา (Post-test)

ผู้เข้าร่วมสัมมนาทำแบบทดสอบถามหลังการสัมมนา (Post-test) เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิได้รู้ การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ตลอดจนความคิดเห็นของประชาชนผู้เข้าร่วมอบรมสัมมนาที่มีต่อกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

(๑๓) พักรับประทานอาหารว่าง**(๑๔) สรุปกิจกรรม และปิดงาน**

คณะนักวิจัย สรุปสาระสำคัญของสิทธิได้รู้ และความสำคัญของการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ อธิบายภารกิจบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร สสร. ชุมชน ในการเผยแพร่ความรู้และช่วยกันแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ โดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ Page ใน Facebook

ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการกล่าวสรุปวัตถุประสงค์ในการสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร สสร. ชุมชน และขอความร่วมมือในการช่วยเผยแพร่กฎหมายต่อไป

๒ สรุปข้อมูลการดำเนินการอบรมสัมมนา**๒.๑ สถานที่และวันที่ดำเนินกิจกรรม**

ลำดับที่	เวที (จังหวัด)	สถานที่	วันที่
๑	พระนครศรีอยุธยา	โรงแรมโรงแรมอโยธยา ริเวอร์ไซด์ โฮเทล	๒ พ.ค. ๒๕๕๕
๒	นนทบุรี	โรงแรมเดอะริช โฮเทล	๓ พ.ค. ๒๕๕๕
๓	ชลบุรี	โรงแรมชลอินเตอร์	๔ พ.ค. ๒๕๕๕
๔	เชียงใหม่	โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว	๘ พ.ค. ๒๕๕๕
๕	พิษณุโลก	โรงแรมทีโอเพลนด	๑๐ พ.ค. ๒๕๕๕
๖	ตาก (แม่สอด)	โรงแรมเซ็นทารา แม่สอด	๑๑ พ.ค. ๒๕๕๕
๗	ระนอง	โรงแรมทินิตี	๑๔ พ.ค. ๒๕๕๕
๘	สงขลา	โรงแรมวี.แอล.หาดใหญ่	๑๖ พ.ค. ๒๕๕๕
๙	ราชบุรี	โรงแรมโกลเด้นซิตี	๑๘ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๐	ร้อยเอ็ด	โรงแรมร้อยเอ็ดซิตี	๒๘ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๑	ขอนแก่น	โรงแรมเจริญธานี ขอนแก่น	๓๐ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๒	อุดรธานี	โรงแรมเซ็นทารา คอนเวนชันเซ็นเตอร์ อุดรธานี	๓๑ พ.ค. ๒๕๕๕

๒.๒ จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ลำดับ ที่	เวที (จังหวัด)	จำนวน (คน)
๑	พระนครศรีอยุธยา	๕๑
๒	นนทบุรี	๖๑
๓	ชลบุรี	๖๑
๔	เชียงใหม่	๕๘
๕	ตาก (แม่สอด)	๘๓
๖	พิษณุโลก	๙๔
๗	ราชบุรี	๗๑
๘	ระนอง	๘๖
๙	สงขลา	๕๐
๑๐	ร้อยเอ็ด	๙๐
๑๑	ขอนแก่น	๕๕
๑๒	อุดรธานี	๔๗
จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมฯ รวมทั้งสิ้น		๘๐๗

๒.๓ สรุป คู่มืออาสาสมัคร สขร.ชุมชน

การสร้างวิทยากรเครือข่ายอาสาสมัคร สขร.ชุมชน เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าถึงและมีส่วนในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจอันเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารออกไปในสังคมให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังคนที่ไม่อาจทำให้การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารเข้าถึงไปยังประชาชนทุกคนได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างวิทยากรภาคประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายได้ดีในระดับหนึ่ง เพื่อเป็นตัวกลางในการนำเอาความรู้ความเข้าใจไปสู่ประชาชนโดยสร้างเครือข่ายประชาชนที่มีความรู้ทางกฎหมายฯ แต่ลำพังเพียงเฉพาะการอบรมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการอบรมเป็นวิทยากรเครือข่ายยังไม่เป็นการเพียงพอ ทางผู้วิจัยฯ จึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการเป็นวิทยากรฯ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร สขร.ชุมชน โดยในคู่มือดังกล่าวประกอบไปด้วย ส่วนต่างๆ ๘ ส่วนดังนี้

ส่วนที่ ๑ ประวัติความเป็นมา หลักการและเหตุผล เจตนารมณ์ คำนิยาม และสาระสำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลในการครอบครองของราชการ

รัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวดที่ ๓ ว่าด้วย สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๒๖^๑ มาตรา ๒๗ ส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสาร และการร้องเรียน และมาตรา ๕๖ ต่อด้วยหลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่มุ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐที่จำเป็นเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิของตนเองทั้งทางการเมืองและสิทธิส่วนบุคคลได้อย่างเต็มที่ ในส่วนของเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารฯ จะอธิบายทั้งในเรื่องของการเปิดโอกาส ข้อยกเว้นการเปิดเผย และการคุ้มครองข้อมูลอันเป็นสิทธิส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังเพิ่มในส่วนของการอธิบายคำนิยาม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมทราบถึงความหมายของ สิ่งที่เราเรียกว่า “ข้อมูลข่าวสาร” “ข้อมูลข่าวสารของราชการ” และ “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” และส่วนสุดท้ายเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสรุป สาระสำคัญของ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อันประกอบด้วย

๑. เจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมาย
๒. อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐและสิทธิของประชาชน
๓. อำนาจหน้าที่โดยย่อของหน่วยงานรัฐ/เจ้าหน้าที่รัฐ
๔. สิทธิของประชาชน
๕. ผู้กำกับดูแลกฎหมาย

ส่วนที่ ๒ ประโยชน์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ส่วนนี้จะอธิบายถึงจุดมุ่งหมายของกฎหมายในการรับรองสิทธิของประชาชน โดยมีแนวคิดและหลักการในเรื่องของการเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รวมไปถึงรับรองสิทธิของประชาชนในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ ตามหลักที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น

^๑ มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรง ในการตรากฎหมาย การบังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา ๕๖ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนที่ ๓ สิทธิของประชาชน ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐

เป็นการอธิบายถึงสิทธิตามกฎหมายซึ่งประชาชนพึงมีและพึงทราบ แบ่งออกได้ ๘ สิทธิดังนี้

๑. สิทธิได้รู้ (Right to Know) : เป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชน ในการเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ โดยกฎหมายกำหนดจัดแบ่งสิทธิเกี่ยวข้องกับสิทธิได้รู้ ดังต่อไปนี้

๑.๑ สิทธิพึงรู้ : เป็นสิทธิตามที่ปรากฏในมาตรา ๗^๒ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งสามารถตรวจสอบข้อมูลได้จากราชกิจจานุเบกษา โดยมาตรานี้ได้กำหนดข้อมูลข่าวสารในความครอบครองของหน่วยงานรัฐไว้ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐต้องดำเนินการจัดลงในราชกิจจานุเบกษา

๑.๒ สิทธิตรวจดู : ตามมาตรา ๙^๓ โดยกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานรัฐมีหน้าที่ต้องจัดเตรียมเอกสารเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าไปตรวจดูข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายระบุไว้ได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีคำขอ

^๒ มาตรา ๗ หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

- (๑) โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน
 - (๒) สรุปลำดับหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน
 - (๓) สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร หรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ
 - (๔) กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบาย หรือการตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง
 - (๕) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด
- ข้อมูลข่าวสารใดที่ได้มีการจัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่หลายตามจำนวนพอสมควรแล้ว ถ้ามีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาโดยอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์นั้นก็ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติวรรคหนึ่งแล้ว

ให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งไว้เผยแพร่เพื่อขายหรือจำหน่ายแจก ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นตามที่เห็นสมควร

^๓ มาตรา ๙ ภายใต้อำนาจมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๑) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว

- (๒) นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๗ (๔)
- (๓) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ
- (๔) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชน
- (๕) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา ๗ วรรคสอง
- (๖) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

(๗) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย

(๘) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ อยู่ด้วย ให้ลบหรือตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น

บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งได้ ในกรณีที่เหมาะสมหน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จะวางหลักเกณฑ์เรียก

๑.๓ สิทธิขอดู : ตามมาตรา ๑๑^๔ เป็นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในมาตรา ๗ และ ๙ โดยการจะเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้ต้องมีการยื่นคำขอข้อมูล และเมื่อหน่วยงานรัฐได้รับคำขอดูดังกล่าวแล้วให้ดำเนินการโดยไม่ชักช้า หรือดำเนินการให้เสร็จ โดยเร็วหรือภายในวันที่รับคำขอ ทั้งนี้ไม่เกินระยะเวลาอันควร ซึ่งตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) มีมติต้องไม่เกินกว่า ๑๕ วัน

๒. สิทธิร้องเรียน : เป็นสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมกับการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผล ตามมาตรา ๑๓^๕ โดยเมื่อประชาชนเห็นว่า การดำเนินการของหน่วยงานรัฐไม่เป็นไปตามบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ให้ต้องกระทำ หรือเมื่อประชาชนใช้สิทธิแล้วไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร ถูกเพิกเฉย หรือทำงานล่าช้า รวมถึงการไม่ให้คำแนะนำในการขอข้อมูล โดยประชาชนสามารถร้องต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.)

๓. สิทธิคัดค้าน : เป็นสิทธิในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรณีที่หน่วยงานรัฐจะดำเนินการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการโดยอาจมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประชาชนรายใด ตามมาตรา ๑๗^๖ กฎหมายระบุให้เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้นั้นทราบและมีสิทธิเสนอคำคัดค้านภายใน

ค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้ ในการนี้ให้คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

คนต่างด้าวจะมีสิทธิตามมาตรา นี้เพียงใดให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

^๔ มาตรา ๑๑ นอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงทะเบียนในราชกิจจานุเบกษาแล้ว หรือที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้แล้ว หรือที่มีการจัดให้ประชาชนได้ค้นคว้าตามมาตรา ๒๖ แล้ว ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการและคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้นั้นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ข้อมูลข่าวสารของราชการใดมีสภาพที่อาจบอบสลายง่าย หน่วยงานของรัฐจะขอขยายเวลาในการจัดหาให้หรือจะจัดทำสำเนาให้ในสภาพอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดหาให้ตามวรรคหนึ่งต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ใช้ มิใช่เป็นการต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้มีขึ้นใหม่ เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีที่มีข้อสงสัยการแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้นหรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้

บทบัญญัติวรรคสามไม่เป็นการห้ามหน่วยงานของรัฐที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการใดขึ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอ หากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว

ให้นำความในมาตรา ๙ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามมาตรา นี้ โดยอนุโลม

^๕ มาตรา ๑๓ ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา ๙ หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่คนตามมาตรา ๑๑ หรือฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าหรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา ๑๗ หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๕

ในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องเรียน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน

^๖ มาตรา ๑๗ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอ

เวลาที่กำหนด และหากยื่นคำคัดค้านแล้วเจ้าหน้าที่รัฐไม่รับฟังคัดค้าน ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๘ ได้

๔. สิทธิอุทธรณ์ : ตามมาตรา ๑๘^๗ เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดๆ ตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ หรือมีคำสั่งไม่ฟังคำคัดค้านฯ ผู้นั้นสามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวล.)

๕. สิทธิคุ้มครอง : เป็นสิทธิของประชาชนในการได้รับความคุ้มครองในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (Privacy Data) ซึ่งปรากฏในมาตรา ๒๓^๘ ได้แก่ ต้องมีการจัดระบบการจัดเก็บ วิธีการเก็บข้อมูล การจัดลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา การตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง และการจัดระบบรักษาความปลอดภัย รวมไปถึงสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งในการเข้าถึงหรือการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารประเภทนี้จะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลตามมาตรา ๒๔ เว้นแต่เข้ากรณีที่กฎหมายได้กำหนดไว้บางกรณีเท่านั้น

คำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ผู้ที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ที่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้โดยทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ

ในกรณีที่มีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๘ หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้แล้วแต่กรณี

^๗ มาตรา ๑๘ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามมาตรา ๑๗ ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่งนั้นโดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ

^๘ มาตรา ๒๓ หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยข้อง และจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น

(๒) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่กระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

(๓) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา และตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้

- (ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้
- (ข) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- (ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ
- (ง) วิธีการขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
- (จ) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล
- (ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูล

(๔) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(๕) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

ในกรณีที่เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้าหรือพร้อมกับการขอข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และกรณีที่ขอข้อมูลนั้นเป็นกรณีที่ต้องแจ้งให้ข้อมูลได้ด้วยความสมัครใจหรือเป็นกรณีมีกฎหมายบังคับ

หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีมีการจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใดซึ่งเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

๖. สิทธิค้นคว้า : เป็นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารหรือเอกสารประวัติศาสตร์ที่หน่วยงานของรัฐได้จัดส่งมาเพื่อเก็บรักษาไว้ตามมาตรา ๒๖^๔ และข้อมูลนั้นครบอายุการเก็บรักษาตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ ตามแต่ละชนิดของเอกสาร โดยจัดส่งไปไว้ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าศึกษาและค้นคว้าได้

ส่วนที่ ๔. คำถามที่พบบ่อย (FAQ : Frequency Ask Questions)

เป็นการนำคำถามที่พบบ่อยครั้งจากประชาชนมารวบรวมไว้เพื่อเป็นประโยชน์ โดยเริ่มตั้งแต่สถานที่เพื่อใช้สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การใช้สิทธิหากหน่วยงานรัฐไม่ดำเนินการอย่างใด ๆ กรณีหน่วยงานรัฐปฏิเสธการให้ข้อมูล ระยะเวลาที่หน่วยงานรัฐจะต้องให้ข้อมูลภายหลังได้รับคำขอ กรณีที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีคำสั่งให้เปิดเผยและหน่วยงานรัฐไม่ดำเนินการ กระบวนการในการใช้สิทธิอุทธรณ์ ลักษณะของการจะใช้สิทธิอุทธรณ์ในแต่ละกรณี กรณีของคำวินิจฉัยที่น่าสนใจ คำวินิจฉัยด้านสิ่งแวดล้อม ข้อมูลข่าวสารที่เจ้าหน้าที่รัฐใช้สิทธิมากที่สุด การใช้สิทธิของผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการ และการขอข้อมูลอื่นๆ ที่น่าสนใจ

ส่วนที่ ๕. ตัวอย่างกรณีศึกษาที่น่าสนใจตามแต่ละภาค

เป็นการรวบรวมตัวอย่างของกรณีที่เกิดขึ้นในแต่ละภาคที่มีการยื่นขอข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมไปถึงขั้นตอนและแนวคำวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวของคณะกรรมการวินิจฉัยฯ เพื่อให้ประชาชนในแต่ละภาคทราบถึงขั้นตอนและกระบวนการในการเข้าถึง รวมไปถึงสาระสำคัญหรือเคล็ดลับในการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารของราชการโดยการใช้สิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ

^๔ มาตรา ๒๖ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษาหรือมีอายุครบกำหนดตามวรรคสองนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารนั้น ให้หน่วยงานของรัฐส่งมอบให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากรหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อคัดเลือกไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า

กำหนดเวลาต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการตามวรรคหนึ่งให้แยกประเภท ดังนี้

(๑) ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๑๔ เมื่อครบเจ็ดสิบห้าปี

(๒) ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๑๕ เมื่อครบยี่สิบปี

กำหนดเวลาตามวรรคสอง อาจขยายออกไปได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) หน่วยงานของรัฐยังจำเป็นต้องเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการไว้เองเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย โดยต้องจัดเก็บและจัดให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่จะตกลงกับหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

(๒) หน่วยงานของรัฐเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารนั้นยังไม่ควรเปิดเผย โดยมีคำสั่งขยายเวลากำกับไว้เป็นการเฉพาะราย คำสั่งการขยายเวลานั้นให้กำหนดระยะเวลาไว้ด้วย

แต่จะกำหนดเกินคราวละห้าปีไม่ได้

การตรวจสอบหรือทบทวนมิให้มีการขยายเวลาไม่เปิดเผยจนเกินความจำเป็น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

บทบัญญัติตามมาตรา นี้ มิให้ใช้บังคับกับข้อมูลข่าวสารของราชการตามที่คณะรัฐมนตรีหรือกระเปาะกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำลายหรืออาจทำลายได้โดยไม่ต้องเก็บรักษา

ส่วนที่ ๖. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ

ข้อมูลในส่วนนี้จะมุ่งเน้นเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการอบรมสามารถทราบถึงกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างเครือข่ายในชุมชน หรือคนรอบข้าง เพื่อให้สามารถกระจายความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปยังบุคคลอื่นๆ โดยมีการโยยโยเป็นเครือข่าย อันทำให้ช่วยเหลือกันและแลกเปลี่ยนข้อมูล อีกทั้งยังสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มได้อีกด้วย โดยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ๔ ขั้นตอน ได้แก่

๑. การปลูกจิตสำนึก
๒. การจัดตั้งกลุ่มและเครือข่าย
๓. การขยายเครือข่าย
๔. การดำรงอยู่ของเครือข่ายอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ ๗. ภาคผนวก

ในส่วนนี้จะแสดงขั้นตอนและวิธีการต่างๆที่จะต้องนำไปใช้หรือพบเมื่อมีการใช้สิทธิเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ การอธิบายถึงรูปแบบของฟอร์มเอกสารต่างๆ วิธีการเขียนเอกสารโดยมีตัวอย่างประกอบทั้งคำขอข้อมูล คำร้องเรียน และคำอุทธรณ์ เอกสารประกอบต่างๆ ที่ต้องใช้ในการร้องเรียนหรืออุทธรณ์ ขั้นตอนในการดำเนินการร้องเรียนและอุทธรณ์ รวมไปถึงสถานที่เพื่อใช้ในการติดต่อคณะกรรมการต่างๆ ทั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) และคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวม.)

นอกจากนี้ ยังมีการสอนถึงขั้นตอนในการสมัครอีเมลล์ (E-Mail) เพื่อใช้อีเมลล์ดังกล่าวในการเข้าร่วมเครือข่ายอาสาสมัคร สขร.ชุมชน ซึ่งได้มีการจัดตั้งในเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Facebook) และในคู่มือยังได้มีขั้นตอนการสมัครเข้าสู่เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟสบุ๊ค โดยได้จัดทำไว้ในรูปแบบของ Fan page ที่สามารถเข้าร่วมเป็นเครือข่ายได้ง่ายและไม่จำกัดจำนวนของเครือข่ายอย่างแต่ก่อน

ส่วนที่ ๘. รายชื่อและที่ตั้งของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการในแต่ละจังหวัด

ในส่วนสุดท้ายนี้จะเป็นการรวบรวมรายชื่อของศูนย์ข้อมูลข่าวสารประจำจังหวัดต่างๆ เพื่อเป็นศูนย์กลางของจังหวัดนั้นๆ ในการที่ประชาชนจะใช้สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตามกฎหมาย อันเป็นการเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงให้แก่ประชาชนมากขึ้น และเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในกรณีที่เมื่อจทราบได้ว่าในเรื่องนั้นๆ จะต้องไปติดต่อหน่วยงานใดเพื่อขอข้อมูล หรือมีขั้นตอน/กระบวนการเช่นไร

๒.๔ สรุป Facebook, Fan page ของเครือข่ายอาสาสมัครข้อมูลข่าวสารของราชการ

การให้ความรู้ทางกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นยิ่งเพื่อให้ประชาชนได้ติดต่อทางปัญญาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการใช้สิทธิของประชาชนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้การดำเนินการของภาครัฐเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ อีกทั้งยังเป็นการให้ความคุ้มครองในเรื่องของสิทธิที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐให้มีความถูกต้องและได้รับความคุ้มครองจากระบบที่มีความปลอดภัย

แต่การอบรมเฉพาะตัวแทนของประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในตัวกฎหมายในระยะเวลาอันสั้น ย่อมทำได้ยาก ยิ่งจึงจำเป็นที่จะต้องให้เกิดความต่อเนื่องในการได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือปัญหาสามารถที่จะสอบถามเพื่อให้ได้รับความกระจ่างชัดในทันที อันจะทำให้การใช้สิทธิของประชาชนเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การใช้สิทธิทางกฎหมายดังกล่าว หากผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ต่อประชาชนคนอื่นให้เห็นความสำคัญ และร่วมมือกันเพื่อประสานประโยชน์ โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันแล้ว การดำเนินการในลักษณะของกลุ่มบุคคลย่อมที่จะมีแรงหรือพลังในการผลักดันการดำเนินการที่ถูกต้องตามกฎหมายให้เกิดขึ้นได้โดยง่าย เนื่องจากมีกลุ่มผู้ให้การสนับสนุนอยู่ เช่นนี้เองการสร้างเครือข่ายของประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการย่อมมีความจำเป็นอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เริ่มจาก ๑ คน และกระจายออกไปยังคนรอบข้างมีความโยงโย่เชื่อมเข้าหากันโดยผลประโยชน์ร่วมหรือทิศทางอันเดียวกัน จากนั้นก็ไปเชื่อมโยงกับโครงข่ายอื่นๆ ที่มีอยู่จนทำให้เกิดเครือข่ายขนาดใหญ่ครอบคลุมทั่วประเทศ หากเป็นเช่นนั้นได้การบังคับใช้กฎหมายย่อมสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยง่าย

เมื่อวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการติดต่อสื่อสาร รวมไปถึงการให้ความรู้ทางด้านกฎหมายเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และมีค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก สามารถเชื่อมต่อไปเกือบทุกที่ทุกเวลา และยิ่งปัจจุบันการติดต่อสื่อสารผ่านทางเครือข่ายที่ชื่อว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือ Social Network ได้มีการแพร่หลายมากยิ่งขึ้น และมีหลายรูปแบบ ทำให้การแบ่งปันข้อมูลทำได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น มีการกระจายข้อมูลที่รวดเร็ว มีการแสดงความคิดเห็นในบางเรื่องหรือบางประเด็นอย่างหลากหลาย และในบางครั้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการดำเนินการทางการเมืองหรือทางภาครัฐได้เป็นอย่างมาก ด้วยเหตุข้างต้น การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับการให้ความรู้ทางด้านกฎหมายและการสร้างเครือข่ายของประชาชนที่มีความสนใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ย่อมทำได้โดยง่ายและมีประสิทธิภาพสูงตามไปด้วย

เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงในปัจจุบัน คือ เว็บไซต์สังคมออนไลน์ เฟสบุ๊ค (Facebook) ที่ในประเทศไทยมีอัตราผู้ใช้บริการเกือบ ๑๕ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๒๒ ของคนในประเทศ และมีอัตราการขยายตัวในระดับที่สูงมาก จนติดลำดับที่ ๑๖ ของประเทศที่มีการใช้งาน

Facebook สูง และจากเหตุนี้เองการนำเอาเฟสบุ๊กมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการติดต่อสื่อสารระหว่างวิทยากรกับผู้เข้ารับการอบรม หรือระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับประชาชนทั่วไป ในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารย่อมทำได้โดยง่าย เนื่องจากไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็สามารถเข้าหาความรู้หรือเข้ารับคำปรึกษาได้ตลอดเวลา แต่ทั้งนี้ในการทำวิจัยแต่เดิมนั้นเคยมีกลุ่มของผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารในแต่ละพื้นที่โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนในการพูดคุยแลกเปลี่ยน และปรึกษาหารือภายในกลุ่ม แต่บางครั้งการจะไปร่วมหรือหาข้อมูลจากกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนอื่นๆ เป็นไปได้ยาก ดังนั้น การนำเอาแฟนเพจ (Fan Page) มาใช้ประโยชน์จึงเกิดขึ้น เนื่องจากมีจุดเด่นในหลายด้าน อาทิเช่น การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของแฟนเพจทำได้โดยง่ายเพียงแค่มิบัติผู้ใช้งานเฟสบุ๊ก และเข้าไปทำการคลิกที่ปุ่ม “ชอบ” หรือ “Like” ก็เข้าร่วมเป็นเครือข่ายได้แล้ว ซึ่งแต่เดิมต้องรออนุญาตจากผู้ดูแลเสียก่อนจึงจะเข้าดูข้อมูลหรือเข้าร่วมได้ และที่ดีไปกว่านั้นก็คือ จำนวนของผู้ที่เข้าเป็นสมาชิก ไม่จำกัดจำนวน ต่างจากการทำเป็นแบบกลุ่ม (Group) ที่ถูกจำกัดผู้เข้าร่วมต่อกลุ่มเพียงแค่ ๕,๐๐๐ คนเท่านั้น ทั้งยังมีระบบที่ใช้ในการประเมินผู้เข้ามาร่วมหรือเข้ามาดูข้อมูลได้ อันจะเป็นประโยชน์ที่ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้มีผู้มาเข้าร่วมมากยิ่งขึ้น

จากเวทีต่างๆ ที่ผ่านมานั้น พบว่า ได้รับความสนใจจากผู้เข้ารับการอบรมเป็นอย่างดี เนื่องจากส่วนมากเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตแล้ว เพียงแต่ยังไม่เข้าใจวิธีการใช้หรือกระบวนการเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์มาก่อน ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ที่บุคคลที่ใช้ facebook จะอยู่ในช่วงอายุ ๑๘-๓๔ ปี เป็นจำนวนมาก โดยเมื่อเปิดใช้งานพบว่า มีการเริ่มเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเครือข่ายด้วยกัน และการติดต่อสอบถามหรือการขอข้อมูลต่างๆ ก็มีเพิ่มมากขึ้น อันแสดงให้เห็นถึงความสนใจในการใช้ช่องทางดังกล่าวในการติดต่อสื่อสาร อันทำให้การเรียนรู้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และได้รับการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ เข้าไป ทำให้สามารถใช้กฎหมายได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และทันท่วงที

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ใช่เป็นเรื่องที่ไกลตัวอีกต่อไป ดังนั้น การปรับตัวเพื่อเข้าหาเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญ ที่ยิ่งกว่านั้นการนำเทคโนโลยีมาเลือกใช้ในทางที่ดี ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้ใช้งานและสังคม เช่น การนำเอาเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในการให้ความรู้การแบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในระหว่างกัน ประชาชนภาคเหนือสามารถแบ่งปันข้อมูลความรู้ หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากคนใต้ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเจอหน้า แต่สามารถทำงานร่วมกันภายใต้เป้าหมายเดียวกัน และเมื่อขยายวงกว้างออกไปเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลทำให้ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยไม่จำเป็นที่จะต้องจัดอบรมหลายๆ ครั้งแต่อย่างใด